

економічної війни із Заходом, сполученої з потенціалом компрометації та шантажу потужних західних фінансистів, представників торгового капіталу та правоохоронців.

Список використаних джерел

1. Предборський В. А. «Автономна тіньова держава» як загроза національній безпеці. Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. Науково-дослідного економічного ін-ту Мін-ва економічного розвитку і торгівлі України. К., 2016. Вип. 1. С. 3–7.
2. Пахомов Ю. М. Глобальні регулятори конкурентності економічних систем. Глобалізація і безпека розвитку. Київ : КНЕУ, 2001. С. 480–520.
3. Крестьянское хозяйство / А. В. Чаянов, А. А. Никонов (отв. ред.). Москва : Экономика, 1989. 492 с.
4. Барсукова С. Ю. Неформальная экономика и сетевая организация пространства в России. URL: <http://www.socio.ru/wr/00-1/Barsukova.htm>.
5. Смирнов И. И. Тропы истории. Кriptoаналитика глубинной власти. М. : Товарищество научных изданий КМК, 2020. 473 с.

References

1. Predborskiy V. A. «Avtonomna tinova derzhava» yak zahroza natsionalnii bezpetsi. Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini : zb. nauk. pr. Naukovo-doslidnoho ekonomichnoho in-tu Min-va ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. K., 2016. Vyp. 1. S. 3–7.

2. Paxomov Yu. M. Global'ni neregulyatory konkurentnosti ekonomichny'x sy'stem. Globalizatsiya i bezpeka rozvy'tku. K. : KNEU, 2001. S. 486–487.

3. Krestyanskoe hozyaystvo / A. V. Chayanov, A. A. Nikonov (otv. red.). Moskva : Ekonomika, 1989. 492 s.

4. Barsukova S. Yu. Neformalnaya ekonomika i setevaya organizatsiya prostranstva v Rossii. URL: <http://www.socio.ru/wr/00-1/Barsukova.htm>.

5. Smirnov I. I. Tropy istorii. Kriptoanalitika glubinnoy vlasti. M. : Tovarischestvo nauchnykh izdaniy KMK, 2020. 473 s.

Дані про автора

Предборський Валентин Антонович,

професор кафедри економічної теорії, Національний авіаційний університет, д.е.н., професор
e-mail: prvika2015@gmail.com

Данные про автора

Предборский Валентин Антонович,

профессор кафедры экономической теории, Национальный авиационный университет, д.э.н., профессор
e-mail: prvika2015@gmail.com

Data about the author

Valentin Predborskiy,

professor of the department economic theory NAU, doctor of economics, professor,
e-mail: prvika2015@gmail.com

УДК 657.6:338.512

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5179902>

КУДРЕНКО Н.В.

КЛОЧКО В.С.

Державний бюджет України 2020. Аналіз основних показників Державного бюджету України за 2017–2020

Предмет дослідження – Державний бюджет України.

Метою написання **статті** є визначення основних показників, що формують Державний бюджет України та дослідження причин їх змін.

Методологія проведення роботи – використано методи аналізу і синтезу (при проведенні аналізу Державного бюджету України), метод порівняння (при співставленні даних з Державного бюджету України за 2017 – 2020 рр.)

Результати роботи – з'ясовано структуру загального та спеціального фондів, визначено які статті формують Державний бюджет України. Порівняно бюджети за різні роки та прослідковано динаміку та структуру основних показників. З'ясовано, що правильне формування Державного бюджету є актуальним завданням в Україні, оскільки останнім часом спостерігається дефіцит бюджету. З метою пошуку пропозицій щодо вирішення проблеми дефіциту бюджету проведено детальний аналіз Державного бюджету України, розглянуто структуру Державного бюджету за фондами, а також основні складові дохідної та видаткової частин. Визначено які статті бюджету

є найбільш значущими при його формуванні. Оцінено динаміку зростання та зменшення окремих показників бюджету протягом 2017 – 2020 рр. Запропоновано напрямки врівноваження видатків та доходів бюджету для покращення загального економічного стану країни.

Висновки. З кожним роком спостерігається дефіцит бюджету, що зумовлює доцільність його ретельного дослідження з метою визначення всіх перепон на шляху до правильного формування бюджету. Головним чинником фінансової стабільності економіки є відсутність дефіциту Державного бюджету, що можна досягти через збільшення доходної частини чи зменшення видаткової частини.

Ключові слова: Державний бюджет, бюджет, загальний фонд бюджету, спеціальний фонд бюджету, доходи, видатки, дефіцит бюджету.

КУДРЕНКО Н. В.

КЛОЧКО В. С.

Государственный бюджет Украины 2020. Анализ основных показателей Государственного бюджета Украины в 2017 – 2020

Предмет исследования – Государственный бюджет Украины.

Целью написания **статьи** является определение основных показателей, формирующих Государственный бюджет Украины и исследования причин их изменений.

Методология проведения работы – использованы методы анализа и синтеза (при проведении анализа Государственного бюджета Украины), метод сравнения (при сопоставлении данных из Государственного бюджета Украины за 2017 – 2020).

Результаты работы – выяснено структуру общего и специального фондов, определены какие статьи формируют Государственный бюджет Украины. Сопоставлены бюджеты за разные годы и прослежено динамику и структуру основных показателей. Выяснено, что правильное формирование Государственного бюджета является актуальной задачей в Украине, поскольку в последнее время наблюдается дефицит бюджета. С целью поиска предложений по решению проблемы дефицита бюджета проведен детальный анализ Государственного бюджета Украины, рассмотрена структура Государственного бюджета за фондами, а также основные составляющие доходной и расходной частей. Определены какие статьи бюджета являются наиболее значимыми при его формировании. Оценено динамику роста и уменьшения отдельных показателей бюджета в течение 2017 – 2020 гг. Предложены направления уравнивания расходов и доходов бюджета для улучшения общего экономического состояния страны.

Выводы. С каждым годом наблюдается дефицит бюджета, что обуславливает целесообразность его тщательного исследования с целью определения всех преград на пути к правильному формированию бюджета. Главным фактором финансовой стабильности экономики является отсутствие дефицита Государственного бюджета, что можно достичь через увеличение доходной части или уменьшение расходной части.

Ключевые слова: Государственный бюджет, бюджет, общий фонд бюджета, специальный фонд бюджета, доходы, расходы, дефицит бюджета.

KUDRENKO N.V.

KLOCHKO V.S.

State Budget of Ukraine 2020. Analysis of the main indicators of the State Budget of Ukraine 2017 – 2020

The subject of the study is the State Budget of Ukraine.

The purpose of writing the article is to determine the main indicators that form the state budget of Ukraine and study the reasons for their changes.

Methodology of work – used methods of analysis and synthesis (when analyzing the State Budget of Ukraine), the method of comparison (when comparing data from the State Budget of Ukraine for 2017 – 2020).

The results of the work – the structure of the general and special funds is clarified, it is determined which articles form the State Budget of Ukraine. Budgets for different years are compared and the dynamics and structure of key indicators are traced. It was found that the correct formation of the State Budget is an urgent task in Ukraine, as there has been a recent budget deficit. In order to find proposals for solving the problem of budget deficit, a detailed analysis of the State Budget of Ukraine was conducted, the structure of the State Budget by funds, as well as the main components of revenue and expenditure parts were considered. It is determined which budget items are the most significant in its formation. The dynamics of growth and reduction of certain budget indicators during 2017 – 2020 is estimated. The directions of balancing budget expenditures and revenues to improve the general economic condition of the country are proposed.

Conclusions. Every year there is a budget deficit, which determines the expediency of its careful study in order to identify all obstacles to the proper formation of the budget. The main factor in the financial stability of the economy is the absence of a state budget deficit, which can be achieved by increasing the revenue side or reducing the expenditure side.

Keywords: State budget, Budget, general budget fund, special budget fund, income, expenditures, budget deficit.

Постановка проблеми. Формування бюджету є досить складним та важливим процесом. Через бюджет забезпечується виконання функцій держави. Для виконання своїх функцій державі потрібно мати достатню кількість грошових коштів, які формуються шляхом перерозподілу ВВП, що здійснюється державою, насамперед через державний бюджет [1]. Основним призначенням бюджету є регулювання розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту за різними підрозділами виробництва, адміністративно-територіальними утвореннями, галузями економіки, верствами населення, виходячи з потреб ринкового господарства відповідно до визначеної фінансової політики.

В сучасних умовах господарювання та економічному стані України, який викликаний чималою кількістю проблем, зокрема: порушенням територіальної цілісності і суверенітету країни, політичною нестабільністю, недосконалою законодавчою базою тощо, Державний бюджет відіграє важливу роль [2]. Тому необхідно відповідально підходити до вирішення такого питання: «Яким найбільш оптимальним способом сформулювати Державний бюджет?».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування та розподілу Державного бюджету України, а саме його розгляду, аналізу та прогнозування досліджували багато відомих економістів та науковців, серед яких: Єфименко Т., Золоторогов В., Ларіна Я., Устенко О., Таргулов Я., Комаринський І., Радіонов Ю., Дуда Н., Зимовець В., Базилевич В., Пасічник Ю., Барановський М., Глущенко В., Даниленко А., Кириленко

О., Ковалюк О., Науменкова С., Мельничук В., Соколовська А., Ткаченко Н., Чернелевський Л., Чугунов І., Федосова В., Юрій С. та багато інших.

Завдання статті. Аналіз Державного бюджету України відповідно до законів та звітів Державної казначейської служби України, визначення недоліків та основних проблем.

Виклад основного матеріалу. Державний бюджет є головним фінансовим планом країни на бюджетний період, який являється кошторисом доходів і видатків фінансових ресурсів держави [3, с.32]. Бюджет складається із загального та спеціального фондів (див. табл. 1) [4, с. 75].

Відповідно до Закону України «Про державний бюджет України на 2020 рік»[5], визначено доходи Державного бюджету України у сумі 1 022 051,9 млн. грн. та видатки Державного бюджету України у сумі 1 270 677,1 млн. грн. (див. табл. 2).

Проаналізувавши Закон України «Про Державний бюджет України на 2020 рік», Закон України «Про Державний бюджет України на 2019 рік», Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік», Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік», з табл. 2 видно, що кожного року видатки перевищують доходи. У 2017 р. – на 70 136,2 млн. грн. (9,094%), у 2018 р. – на 73 931,8 млн. грн. (8,054%), у 2019 р. – на 85 998,2 млн. грн. (8,381%), у 2020 р. – на 248 625,2 млн. грн. У 2020 р. порівняно з 2017 р. видатки перевищували доходи на 178 488,9 млн. грн. (28,21%).

Щодо повернення кредитів до Державного бюджету України та надання кредитів з Державного

Таблиця 1. Структура бюджету за фондами

Загальний фонд	Спеціальний фонд
1) всі доходи бюджету, крім тих, що призначені для зарахування до спеціального фонду бюджету; 2) всі видатки бюджету, що здійснюються за рахунок надходжень загального фонду бюджету; 3) кредитування бюджету (повернення кредитів до бюджету без визначення цільового спрямування та надання кредитів з бюджету, що здійснюється за рахунок надходжень загального фонду бюджету); 4) фінансування загального фонду бюджету.	1) доходи бюджету (включаючи власні надходження бюджетних установ), які мають цільове спрямування; 2) видатки бюджету, що здійснюються за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету (у тому числі власних надходжень бюджетних установ); 3) кредитування бюджету (повернення кредитів до бюджету з визначенням цільового спрямування та надання кредитів з бюджету, що здійснюється за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету); 4) фінансування спеціального фонду бюджету

Джерело: [4]

Таблиця 2. Структура Державного бюджету України з поділом на загальний та спеціальний фонди у 2017–2020 рр., млн. грн.

Роки	Загальний фонд		Перевидання видатків над доходами	Спеціальний фонд		Перевидання видатків над доходами	Загальний бюджет		Перевидання видатків над доходами
	Доходи	Видатки		Доходи	Видатки		Доходи	Видатки	
2017	702 024,1	767 983,5	–65 959,4	69242,5	73419,3	–4 176,8	771266,6	841402,8	–70136,2
2018	842 853,6	906 034,1	–63 180,5	75145,2	85896,5	–10 751,3	917998,9	991930,7	–73931,8
2019	928 498,4	1 005 758,0	–77 259,6	97623,9	106362,4	–8 738,5	1026122,3	1 112 120,4	–85998,1
2020	858 745,2	1 138 417,4	–279 672,2	163305,7	132259,7	31 046,0	1022051,9	1 270 677,1	–248625

Джерело: складено за даними [5], [6], [7], [8]

бюджету України, детальна інформація наведена в табл. 3 і табл. 4 відповідно.

Відповідно до табл. 3 повернення кредитів до Державного бюджету України з кожним роком збільшується до 2019 року. У 2019 р. порівняно з 2017 р., показник збільшився на 3 521,8 млн. грн. (56,740%). Але у 2020 році майже в 3 рази зменшилося повернення кредитів порівняно з 2019 роком. До загального фонду повернення кредитів зменшилося на 1 478,9 млн. грн (–17,77%) якщо порівнювати з попереднім ро-

ком і збільшилося на 1 894,4 млн. грн. (38,28%) порівняно з 2017 роком.

Як видно з табл. 4, надання кредитів в загальній сумі кожного разу змінюється, тенденція має то зростаючий характер, то спадаючий. У 2020 р. порівняно з 2019 р. різко збільшилося надання кредитів з загального фонду Державного бюджету – на 986,5 млн. грн. (145,09%), що майже в 2,5 рази більше від 2019 року, але в загальній сумі у 2020 році надання кредитів з Державного бюджету збільшилося лише на 941,0 млн. грн. (6,86%).

Таблиця 3. Повернення кредитів до Державного бюджету протягом 2017–2020 рр., млн. грн.

Рік	До загального фонду	До спеціального фонду	Всього
2017	4 949,1	1 257,8	6 206,9
2018	6 000,3	1 376,4	7 376,8
2019	8 322,3	1 406,3	9 728,6
2020	6 843,5	543,1	7 386,5

Джерело: складено за даними [5], [6], [7], [8]

Таблиця 4. Надання кредитів з Державного бюджету протягом 2017–2019 рр., млн. грн.

Рік	З загального фонду	З спеціального фонду	Всього
2017	1 317,8	12 399,9	13 717,6
2018	856,2	13 238,1	14 094,3
2019	679 913,2	13 039,9	13 719,8
2020	1 666,4	12 994,4	14 660,8

Джерело: складено автором за даними [5], [6], [7], [8]

Таблиця 5. Доходи Державного бюджету України протягом 2017–2020 рр.

Показник	Рік, млн. грн.			
	2017	2018	2019	2020
Податкові надходження	627 153,7	753 815,6	799 776,0	851 115,6
Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	141 945,3	188 624,1	217 040,6	225 976,3
Податок та збір на доходи фізичних осіб	75 033,4	91 741,8	109 954,0	117 281,3
Податок на прибуток підприємств	66 911,9	96 882,3	107 086,3	108 695,0
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	48 661,1	45 265,7	46 746,9	52 475,7
Внутрішні податки на товари та послуги	422 274,1	493 360,6	502 048,1	538 896,2
ПДВ з вироблених в Україні товарів	63 450,4	79 130,9	88 929,8	126 486,6
ПДВ з ввезених на територію України товарів	250 530,2	295 377,3	289 760,4	274 113,5
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	66 303,7	71 143,8	69 897,1	80 449,2
Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	41 989,7	47 708,6	53 460,8	57 846,9
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	24 541,8	27 076,6	30 086,0	30 460,5
Інші податки та збори	–10 951,6	–505,1	3 855,0	3 306,2
Неподаткові надходження	128 579,1	164 683,1	186 750,1	212 957,2
Доходи від власності та підприємницької діяльності	71 553,7	87 170,4	114 414,8	119 155,9
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	10 437,6	18 413,6	10 377,7	9 772,0
Інші неподаткові надходження	10 882,6	12 399,9	15 762,6	15 038,2
Власні надходження бюджетних установ	35 705,1	46 699,2	46 194,8	68 991,1
Доходи від операцій з капіталом	286,9	657,5	183,0	79,3
Надходження від продажу основного капіталу	39,8	33,6	30,0	38,5
Надходження від реалізації державних запасів товарів	182,0	573,2	76,0	2,4
Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	65,1	50,8	77,0	38,4
Від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ	1 607,4	1 464,8	1 139,9	1 029,7
Цільові фонди	29 847,1	187,5	1 770,8	187,1
Офіційні трансферти	5 967,7	7 306,3	8 725,0	10 658,0

Джерело: складено за даними [9]

Для того, щоб визначити шляхи оптимального використання дохідної частини Державного бюджету більш детально розглянемо його доходи.

Як бачимо з таблиці 5, головною часткою доходів Державного бюджету протягом 2017–2020 років залишаються податкові надходження, що становить близько 80–83% усіх доходів бюджету. Протягом досліджуваного періоду спостерігається досить позитивна тенденція зростання податкових надходжень. У 2018 р. податкові надходження збільшилися на 126 662,0 млн. грн. порівняно з 2017 р. У 2019 р. показник також зріс на 106 843,6 млн. грн. порівняно з 2018 р., у 2020 р. – на 51 339,6 млн. грн. При цьому, надходження від прямих податків вдвічі перевищують надходження, що отримуються від прямих податків.

Найбільш вагомими показниками при формуванні надходжень до бюджету у 2020р., так само, як і в попередні роки залишається стаття бюджету «Внутрішні податки на товари та послуги». До статті входять: ПДВ з вироблених в Україні товарів, ПДВ з ввезених на територію України товарів, акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (спирт, лікєро–горілочана продукція, пиво, тютюн і тютюнові вироби, транспортні засоби, пальне [9]), акцизний податок з ввезених на територію України підакцизних товарів (продукції). ПДВ з ввезених на територію України товарів здебільшого формує внутрішні податки на товари та послуги і становить близько 60% даного показника. В той час, ПДВ з вироблених в Україні товарів лише 15%. Проте спостерігаєть–

ся позитивна тенденція – з кожним роком ПДВ з вироблених товарів, робіт, послуг зростає, у 2020 р. порівняно з 2019 р. – на 37 556,8 млн. грн. В 2018 р. надходження від продажу підакцизованих товарів, що ввезені на територію України (алкоголь, тютюн та тютюнові вироби, нафтопродукти) становили 47 708,6 млн. грн., що на 5 718,9 млн. грн. більше, ніж в попередньому році. Таке ж зростання спостерігається і в наступних роках. У 2018 р. податку та збору на доходи фізичних осіб отримано 91 741,8 млн. грн., а податку на прибуток підприємств – 96 882,3 млн. грн. Це на 16 708,3 млн. грн. і на 29 970,4 млн. грн. більше, ніж у 2017 р. відповідно. В бюджеті на 2020 р. спостерігаємо збільшення доходів від податку на доходи фізичних осіб на 7 327,3 млн. грн., ніж у 2019 р. Надходження від податку на прибуток підприємств збільшуються в 2020 р. на 1 608,7 млн. грн. порівняно з попереднім роком.

Другою за розміром часткою (20,13%) у формуванні доходів бюджету є неподаткові надходження. Як зазначено в звітах Державної казначейської служби [9], основним джерелом доходів в розділі «Неподаткові надходження» у 2017 р. є Національний банк України, що знаходиться в складі доходів від власності та підприємницької діяльності і який, дотримуючись Закону України «Про Національний банк України» [10], надав 44 378,8 млн. грн. до бюджету. У 2018 р. – 44 614,3 млн. грн., що на 235,5 млн. грн. більше, ніж у попередньому році. У бюджеті 2020 р. Національний банк України перерахував державі 42 722,5 млн. грн. Це на 1 891,8 млн. грн. менше, ніж у 2018 р. Відповідно до табл. 5, відбулося різке збільшення надходжень від реалізації державних запасів товарів у 2018 році. У 2017 р. – 182,0 млн. грн., у 2018 р. – 573,2 млн. грн. що на 391,2 млн. грн. або в 3,15 разів більше, ніж попереднього року. В 2019 р. спостерігаємо різке зменшення надходжень від реалізації державних запасів товарів порівняно з 2018 р. Показник зменшився на 497,2 млн. грн., це майже в 7,5 разів менше, ніж в 2018 році. В 2020 році також зменшується на 75,6 млн. грн.

Але існує тенденція до зменшення коштів, які отримані від продажу землі та нематеріальних активів. У 2019 р., порівняно з 2017 р., відбулося зменшення показника на 54,7 млн. грн. В 2020 році показник зменшується в 2 рази, в грошовому виразі – на 38,6 млн. грн. У відсотко-

вому вираженні показник в 2020 році зменшився на 50,11% від показника в 2019 році.

Протилежна тенденція спостерігається щодо статті Державного бюджету України «Офіційні трансферти». У 2018 р. офіційні трансферти становили 7 306,3 млн. грн., що на 1 338,6 млн. грн. більше, ніж у 2017 р. В 2020 році показник становив 10 658,0 млн. грн., що на 1 933,0 млн. грн. більше, ніж в 2019 р. Допомога від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ протягом досліджуваного періоду постійно зменшується. У 2020 році показник зменшився на 577,7 млн. грн. порівняно з 2017 роком. Щодо цільових фондів – основним джерелом наповнення є надходження до цільового фонду для забезпечення оборони і безпеки держави. Забезпечення цього фонду відбулося за рахунок коштів, що отримані від реалізації майна, яке конфісковане за рішенням суду в зв'язку з корупційними правопорушеннями, а також конфіскованих коштів [9]. Протягом 2017–2020 рр. показник «Цільові фонди» постійно змінюється. Коливання досить вагомі. У 2018 р. показник зменшився на 29 659,6 млн. грн. в порівнянні з 2017р. та збільшився на 1 583,3 млн. грн. – в 2019 р. В 2020 році показник знову різко змінюється в меншу сторону та становить 187,1 млн. грн., що на 1 583,7 млн. грн. менше за 2019 рік.

Стосовно видаткової частини бюджету, розглянемо основні складові за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету в табл. 6.

З даних, що представлені в табл. 6 видно, що серед видатків Державного бюджету в 2017–2019 роках найбільшу частку становлять міжбюджетні трансферти (близько 33%). У 2018 р. – 298 939,7 млн. грн., що на 26 336,8 млн. грн. більше, ніж у 2017 р. Проте у бюджеті 2019 р. спостерігається зменшення показника на 38 637,7 млн. грн. менше, ніж в попередньому році, у 2020 році – на 100 125,0 млн. грн., ніж у 2019 році, що у відсотковому вираженні зменшилося на 38,46%. Проте у 2020 році міжбюджетних трансфертів стає значно менше в структурі видатків Державного бюджету. Таким чином, найбільшу частину в 2020 році серед видатків займає показник «Соціальний захист та соціальне забезпечення» та становить 322 720,9 млн. грн. що на 1 12 602,8 млн. грн. більше порівняно з минулим роком. Причиною цього, на мою дум-

Таблиця 6. Видатки Державного бюджету України протягом 2017–2020 рр. загальнодержавні функції

Показник	Рік, млн. грн.				Абсолютне відхилення 2020р. порівняно з 2017р., +/-
	2 017,0	2 018,0	2 019,0	2 020,0	
Загальнодержавні функції	142 492,7	162 958,1	168 194,4	163 850,1	21 357,4
Оборона	74 346,2	97 024,1	106 627,8	120 374,1	46 027,9
Громадський порядок, безпека та судова влада	87 850,5	116 875,9	142 389,8	157 675,8	69 825,3
Економічна діяльність	47 000,1	63 600,9	72 363,7	168 990,0	121 989,9
Охорона навколишнього природного середовища	4 739,9	5 241,2	6 317,6	6 636,8	1 896,9
Житлово–комунальне господарство	16 948,1	296,9	108,0	88,5	–16 859,6
Охорона здоров'я	16 729,4	22 618,0	38 566,6	124 923,7	108 194,3
Духовний та фізичний розвиток	7 898,1	10 107,1	9 997,0	9 826,4	1 928,3
Освіта	41 297,3	44 324,3	51 656,6	52 857,8	11 560,5
Соціальний захист та соціальне забезпечення	144 478,9	163 865,6	210 118,2	322 720,9	178 242,0
Міжбюджетні трансферти	272 602,9	298 939,7	260 302,0	160 177,1	–112 425,8
Всього	856 384,1	985 851,8	1 075 122,1	1 288 121,3	431 737,2

Джерело: складено за даними [8]

ку, стало виникнення епідемічної ситуації в Україні, а саме, поширення вірусу COVID–19.

Друге місце у структурі видатків за 2017 – 2019 рр. займають видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення. З кожним роком видатки збільшуються. У 2018 р. – на 19 386,7 млн. грн., у 2019 р. – на 46 252,6 млн. грн. порівняно з 2017 р. та 2018 р. відповідно. Як бачимо видатки на соціальну сферу суттєво перевищують видатки на економічну діяльність. Це говорить про те, що економічний розвиток країни знаходиться на низькому рівні. Соціальний сектор країни має такі недоліки:

На жаль, соціальна допомога надається здебільшого тим людям, яким ця допомога не дуже потрібна. В той час, люди, які потребують допомоги, не отримують її на достатньому рівні.

Надані послуги часто є не досить ефективними, населення країни – незадоволене їх якістю та обсягом.

Зокрема, це стосується житлово–комунального господарства: комунальні платежі завищені і не належної якості. Згідно таблиці, значних змін зазнали видатки на житлово–комунальне господарство. У 2017 р. ці видатки становили 16,9 млн. грн., але у 2018 р. відбулося різке збільшення – на 280,0 млн. грн. Через що значна частина

українців знаходиться в умовах бідності. Як наслідок, чимала кількість громадян мігрують до інших країн в пошуках кращих умов життя Проте в 2019 році і в 2020 році спостерігається спадна тенденція даного показника. Щоб ситуація, яка виникла в 2018 році, а саме завищенні комунальні платежі, не повторювалася, необхідно контролювати тарифікації послуг на постійній основі.

Змін зазнали також видатки на економічну діяльність, проте, на відміну від видатків житлово–комунального господарства, в кращий бік. У 2017 р. показник становив 47 000,1 млн. грн., у 2018 р. – збільшився на 16 600,7 млн. грн., а у 2019 р. – на 8 762,9 млн. грн. У 2020 році показник різко збільшився – на 96 626,3 млн. грн. порівняно з 2019 роком. Як зазначено у звітах Державної казначейської служби [9], основними складовими, через які збільшувалися видатки на економічну діяльність є: сільське господарство, транспорт та дорожнє господарство. Зокрема, зросли субсидії та допомоги на покриття збитків підприємств сільського господарства.

Відбувається зростання видатків на оборону. Проте це є цілком виправданим, адже основою національної безпеки є належне функціонування силових структур. З 2017 р. по 2019 р. видатки на оборону збільшилися на 25 701,7 млн. грн.

Це пов'язано з проведенням антитерористичної операції, що потребує належного фінансування тих програм та заходів, які спрямовані на покращення військової техніки (поточний та капітальний ремонт, модернізація), збільшення військово-вслужбовців тощо. В 2020 році показник дещо зменшується якщо порівнювати з 2019 роком, але не досить суттєво.

Необхідно зменшити видатки на загальнодержавні функції, що становлять 17% всієї кількості видатків Державного бюджету України. При аналізі складу даної категорії виявлено, що значну частку (22%) складають видатки на вищі органи державного управління, органи місцевої влади та місцевого самоврядування. Зменшення видатків на утримання держапарату можна зробити шляхом скорочення штату, що вже поступово відбувається. Протягом досліджуваного періоду збільшуються видатки на охорону здоров'я, зокрема, на надання первинної медичної допомоги та на освіту, що пов'язано з низкою реформ в державі.

Висновки

В результаті проведеного дослідження з'ясовано, що кожна із складових дохідної та видаткової частин Державного бюджету України впливає на сукупну структуру бюджету. Проте розподіл бюджетних коштів здійснюється не досить ефективно. Перепонами є: недостатній контроль за втіленням бюджетних програм, недосконалість фінансової політики. Важливим чинником фінансової стабільності економіки є відсутність дефіциту державного бюджету. Але кожного року в Україні спостерігається дефіцит бюджету. Ця проблема не є критичною при правильному її регулюванні. Вирішити її можна одним з двох способів: збільшення дохідної частини чи зменшення видаткової частини. В першу чергу, необхідно приділити увагу тим статтям доходів, які є найменш розвинутими, наприклад – доходи від операцій з капіталом, при збільшенні яких знизиться залежність бюджету від податкових надходжень. При формуванні видаткової частини, потрібно орієнтуватися на величину одержаних доходів і враховувати реальний стан економіки, щоб досягти певної пропорційності темпів зростання між цими частинами.

Список використаних джерел

1. Фоменко Ю. О. Значення бюджету та бюджетного процесу у суверенній державі. [Електронний ре-

сурс]. – Режим доступу : <http://ndi-fp.nusta.com.ua/thesis/83/>

2. Західна О. Р., Петик Л. О., Щур–Живко О. С. Аналіз доходів та видатків Державного бюджету України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/2/165.pdf>

3. Шевчук І. Л., Черепанова В. О., Ставерська Т. О. Бюджетна система : навч. посіб. Друге вид., переробл. і допов. / І.Л. Шевчук, В.О. Черепанова, Т.О. Ставерська / – Харків : видав. Іванченко І. С., 2015. – 284 с.

4. Федосова В. М., Юрій С. І. Бюджетна система : підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К. : Центр учбов. літератури ; Тернопіль : Екон. думка, 2012. – 871 [1] с.

5. Закон України «Про державний бюджет України на 2020 рік» / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020. – № 5, ст. 31. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>

6. Закон України «Про державний бюджет України на 2019 рік» / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018. – № 50, ст. 400. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19#n175>

7. Закон України «Про державний бюджет України на 2018 рік» / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018. – № 3–4, ст. 26. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>

8. Закон України «Про державний бюджет України на 2017 рік» / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017. – № 3, ст. 31. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>

9. Державна казначейська служба України. Звітність. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>

10. Закон України «Про Національний банк України» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999. – № 29, ст. 238. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

References

1. Fomenko Yu. O. Znachennya byudzhetu ta byudzhethoho protsesu u suverenniy derzhavi. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://ndi-fp.nusta.com.ua/thesis/83/>

2. Zakhidna O. R., Petyk L. O., Shchur–Zhyvko O. S. Analiz dokhodiv ta vydatkiv Derzhavnoho byudzhetu Ukrayiny. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/2/165.pdf>

3. Shevchuk I. L., Cherepanova V. O., Stavers'ka T. O. Byudzhethna systema : navch. posib. Druhe vyd., per-

erobl. i dopov. / I.L. Shevchuk, V.O. Cherepanova, T.O. Stavers'ka / – Kharkiv : vydav. Ivanchenko I. S., 2015. – 284 s.

4. Fedosova V. M., Yuriy S. I. Byudzheta systema : pidruch. / za nauk. red. V. M. Fedosova, S. I. Yuriya. – K. : Tsentr uchbov. literatury ; Ternopil' : Ekon. dumka, 2012. – 871 [1] s.

5. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnyy byudzheta Ukrainy na 2020 rik» / Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR), 2020. – № 5, st. 31. – Rezhyim dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>

6. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnyy byudzheta Ukrainy na 2019 rik» / Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR), 2018. – № 50, st. 400. – Rezhyim dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19#n175>

7. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnyy byudzheta Ukrainy na 2018 rik» / Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR), 2018. – № 3-4, st. 26. – Rezhyim dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>

8. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnyy byudzheta Ukrainy na 2017 rik» / Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR), 2017. – № 3, st. 31. – Rezhyim dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>

9. Derzhavna kaznacheys'ka sluzhba Ukrainy. Zvitnist'. Ofitsiynnyy sayt. [Elektronnyy resurs]. – Rezhyim dostupu : <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzheta>

10. Zakon Ukrainy «Pro Natsional'nyy bank Ukrainy» / Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy (VVR), 1999. – № 29, st. 238. Rezhyim dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

Дані про авторів

Кудренко Наталія Володимирівна,

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, Національний університет харчових технологій

Клочко Вікторія Сергіївна,

здобувачка Національного університету харчових технологій

Данные об авторах

Кудренко Наталья Владимировна,

к.э.н., доцент кафедры учета и аудита, Национальный университет пищевых технологий

Клочко Виктория Сергеевна,

студентка, Национальный университет пищевых технологий

Data about the authors

Nataliia Kudrenko,

Candidate of economic sciences, Associate Professor of Department of Accounting and Auditing, National university of food technologies

Viktoriia Klochko,

Student National university of food technologies

УДК 338.45.01

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5179908>
ІЛЛІЧОВ Р.В.

Ідентифікація стратегічних видів діяльності в промисловості України

Предметом дослідження є теоретико-методологічні аспекти ідентифікації та обґрунтування пріоритетних видів економічної діяльності в промисловості України.

Метою дослідження є визначення стратегічних видів економічної діяльності для активізації розвитку промисловості України і узагальнення заходів державної політики, спрямованих на підтримку відповідних сфер вітчизняного господарства.

Методи дослідження. У роботі використано сукупність наукових методів, у тому числі методи аналізу та синтезу, структурно-логічний метод, історичний метод, метод графічного представлення результатів.

Результати роботи. Визначено основні причини та наслідки деіндустріалізації економіки України протягом останнього десятиріччя. З використанням авторського підходу обґрунтовано пріоритетні види економічної діяльності у секторі переробної промисловості для активізації якісних структурних змін у вітчизняному виробництві та експорті. Окреслено напрямки удосконалення економічної політики держави з метою побудови ефективної системи стимулювання розвитку стратегічних видів промислової діяльності в Україні.